

מן המדרף

על ספרים וסופרים

פ. יוחנן

חזון בהתגשמותו *

אפתח בהתגשמות ורק אחר כך אגע קמעא גם בחזון הגדול. מי ומתי שמע על "הסכמה" לספר תורני מאת אלוף בצה"ל? והנה, אכן כך הם הדברים: המלים הרשומות להלן כתובות בשערי הספר:

"מועדי ישראל — השבת והחג — מהווים נקודות אור ומקור בחיי העם, ההווי המיוחד להם, המסורת המתלוו אליהם, והיציאה מן השיגרה המאפינת אותם מעלה אותנו אל עולם של רוגע אישי ושלווה רוחנית... ימי המועד הנם החוט המקשר בין כל חלקי העם בארצות פזורותיו. בין דור לדור, בין עבר להווה, ובין עם ישראל לארץ מולדתו".

וכך נמשכים הדברים והרעיונות והחזות עליהם: "אלוף אברהם אדן (ברן) מפקד גייסות השריון".

רוצה לומר:

בהוצאת צה"ל, מפקדת גייסות השריון, יצא לאור ספר בשם "מועדי ישראל" מאת הרב הצבאי הגייסי ואשר מוגש למפקדי השריון וחייליו. הדברים, עמוקים יותר מן הנראה לכאורה במבט ראשון. דייקתי בלשוני בשורות הקודמות כאשר ציינתי את ההוצאה שהרי אין לפנינו רק תופעה "פיקנטית" ומענינת. יש כאן, הוכחה ממקור ראשון למה שניתן לקרוא בפה מלא בכל כוונת המלים והאותיות "קדושתו של צה"ל".

שכן, אם צהל כצבא ההגנה לעם ישראל רואה בהוצאת לאור של דברי תורה — "פרקי הסבר" כלשונו — חובה "צהלית", הרי משמע כי תורת ישראל היא בסיס מוצק לעיצובים של דפוסי חייו מבראשית. הדגש כאן הוא על המסגרת הכוללת, על בנין התשתית

* "מועדי ישראל" לסא"ל הרב אפרים צמל מפקדת גייסות השריון תשל"ג
"חזון ישראל", לפרופ' חיים ליפשיץ והרב אליהו אביחיל, מכון הראי"ה — "ספרית הנוזיר"
ירושלים תשל"ג

השלימה. באשר, הפרטים של "יכולת השמירה של מצוות התורה" במסגרת חיי הצבא — שהם בוודאי חשובים כשלעצמם — מקבלים לאור זה רקע אחר ויסודי יותר. הרבנות הצבאית הראשית — יכולה ללא ספק להתפאר בראיה כוללת כזו. הגיעה היא בהישג זה לגולת כותרת ואשרינו שזכינו לכך.

שיחה עם מחבר הספר — סא"ל הרב אפרים צמל — מעמידה גם את הדברים במבחנם המעשי ובמשפט קצר:

"הספר יצא לאור" — מספר המחבר — "אחרי דרישתם של מפקדי הגיס אשר בקשו ספר מעשי לצרכיהם המעשיים (!) בימי שבת ומועדים" מדרשי חז"ל, אשר מבתי המדרש יצאו — באים לתעודתם באהליהם של לוחמי השריון ומפקדיו. הוד קדומים של ימי צבאות ישראל הראשונים שב ונעור לקורא ומעיין בפרקי הספר.

יודע המחבר את "סוד הניגון" בדבריו. דים להם לדברים המובאים על ידו שידברו מעצמם ללא כל צורך ב"אילוץ" לשוחח בשפת הדור ובבעיותיו.

מעגלה של שנה שלימה עובר לנגד עינינו, דרוש ופשט בכתובים, הלכה ואגדה שזורים זה בזה ופירוש חדש ומקורי לדברי הגמרא "ישראל דקדשינהו לזמנים" הולך ומפרש כה נפלא. כה מלהיב ומרחיב את הלב.

... והחזון

רחב הוא מיכולת הביטוי. שפע רעיונות, שפע מחשבות קודש, שפע של היקף ושל עומק הותר לנו מרן הרב זצ"ל ב"אורותיו". ומי החכם אשר יעמוד וידלה מן הבאר העמוקה הזו !!

הנה, הושיטה לנו בקנה אחד מיוחד מבאי בית הקודש אשר למרן הרב זצ"ל.

זה שנים, מאז זכינו, לשבת וללמוד תורה מפיהם של תלמידי מרן הרב זצ"ל (רבנו ר' דוד הכהן זצ"ל ויבלח"א רבנו ר' צבי יהודה שליט"א) ראינו בדמותו של ר' חיים ליפשיץ משהו שונה ומיוחד. תפיסה מיוחדת ישנה לו, ובאה זו לידי ביטוי בהערותיו שבתוך השעורים.

המראה, כמעט זכור לפרטיו ללא צורך בכל תיאור:

מתוך ערימת ספרים וכתבים, במעין סיכום, ניתוח השוואה ופירוש כאחד מעיר ר' חיים איזו הערה סגנונית — ענינית. והענין — הנה, מקבל הוא פנים חדשות. שפע הביטויים, מקבל קו מאחד, עומק המושגים, בהירות מדעית, וקו לקו, אמירה לאמירה והכל מצטרף למסכת אחת המעמיקה דברי ר' דוד זצ"ל או דברי ר' צבי יהודה שליט"א לשומעיהם.

אך עד כה היחה זו תורה שבעל פה.

אכן, אין להכחיד ולהסתיר. רבים רבים ממאמריו כבר הופיעו בכתבי העת ובבמות הספרותיות והעיוניות אבל היה בהם רק כדי לגלות את ההיקף והבקיות אשר לאיש. לא מחקר לפנינו אלא מתודיקה חדשה של לימוד:

והנה לראשונה, הופיע כאן הספר.

מפתח מפורט, קריאת שם ובושא לפרקים ולפרקי המשנה, מיוגם, דילוג הקשיים הלשוניים-פנימיים, פרשנות הפשט והפניית המעיין לעומק התורה המתעשרת והמתברכת במקום אחר.

אלו הם ה"כלים" בהם "עובד" ו"מעביד" אותנו לתועלתנו פרופ' חיים ליפשיץ בספרו — ספר מרן הרב זצ"ל "חזון ישראל".
לא כאן היכולת ולא כאן המקום למצות ערכו וחשיבותו של ספר ה"אורות" למרן הרב זצ"ל.
זה הספר — אשר לישראל ולתחייתו. זו המסכת העמוקה, עטופת הרוים והאורה, של תורת "אורו של משיח" — ההולך ואור לנגד עינינו. אך ללא ספק זכות עצומה לו לר' חיים שהואיל והצליח לצקת את זרם האור הענק הזה לתוך כלים מתאימים ליכולת הקיבול האנושית, הקטנה, שלנו.

הרי ענין לדוגמא מתוך השער הרביעי — "האדם מישראל", פרק ב "הטבע הישראלי וקדושת הגוף" ובענינים של טורים אלו:
בעמ' קטז, פסקה ד:

כשעם הקודש יהיה בריא וחזק בגופו תתגבר ותתחזק הקדושה בעולם. (ובהערה: עי' מו"ג ג, כה, שמונה פרקים ה, אורות עמ' עט—פ, ע"א, אורות הקודש א עמ' קמו; ב עמ' שיג) כשילדי ישראל יהיו חזקים, בריאים ומוצקים, יהיה אויר העולם קדוש וטהור... ומובן בזה, שהבריאות והיתרון הגשמי של כללות ישראל זהו היסוד לאור העולם, לקודש העולם, לגילוי אלוקות בעולם, לטהרת המידות, לרוממות הצדק והופעת המוסר בנצחוננו בעולם. ביחס לחיבורו של כל יחיד עם כללות האומה, כל אחד מישראל הוא צדיק וקדוש. (דרך חיים למהר"ל ב, ד) כל דבר גשמי ישראלי הוא מוכן לקדושה ואצילות עליונה (זכריה יד, כ—כא, אוה"ק א עמ' ס; ב עמ' שיא, אורות עמ' כד, סז, סט) פיתוח האומץ הגופני שבישראל יוציא מן הכח אימוצי נשמה נפלאים, ואורה העליון של תורה ימצא את הבסיס האיתן הראוי לו, ויקומו לנו מאורי עולם, אנשי רוח אלוקים, כבירי כח, שרים עם אלקים ועם אנשים ויכולים להם. (מתוך "אורות" עמ' קעא)

ואם ניתן לתאר כהיום הזה ספר כפרק מן הגאולה המתגשמת והולכת, זכות גדולה היא לנושאי החזון ולמפרשיו — סוללי דרכו:

חן וכח לאריכות ימים ולעבודה פוריה לך פרופ' חיים ליפשיץ ולך סא"ל הרב אפרים צמל.

מקורות למאמרים שהועתקו מבטאונים אחרים

- כיתור אויב בהלכה, הרב אברהם אבידן — בשעריך ירושלים ב' (מרכז הרב)
- מכתב לתלמיד, הרב זלמן מלמד — בשעריך ירושלים ב' (מרכז הרב)
- שאלות ותשובות בהלכה, הרב ישראל זימיטרובסקי — אל מחוץ לחומות 15
- "חזו בני", הרב ח. י. הדרי — אל מחוץ לחומות 17 (נתפרסם שם בלא הערות)
- אל תירא עבדי יעקב, הרב ב"צ פריימן — אל מחוץ לחומות 17
- מכתב לתלמידיו, הרב משה קלירס — עלון ביה"ס הגבוה לטכנולוגיה, ירושלים
- באלו הימים, הרב יהודה עמיטל — עלון שבות, שנה ה' גליון י'
- שו"ת בהלכה — עלון שבות שנה ה' גליון י"א
- שלל מלחמה בישראל, הרב יואל בן נון — עלון שבות שנה ה' גליון י'
- מה יהיה?, הרב מרדכי גרינברג — דף קשר לתלמידי כרם ביבנה, 5
- הדי הימים, הרב יהודה שביב — עלון שבות שנה ה' גליון ט"ו
- חזק ונתחזק... הרב יגאל אריאל — עלון ישיבת רמת מגשימים
- ויצא ה' ונלחם בגויים, הרב שלמה אבינר — זרעים חשון-כסלו תשל"ד